

СТРАХ ЯК ЧИННИК КОМУНІКАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена дослідженню впливу страху на соціальну свідомість людини та як вагомий маніпулятивний чинник.

Ключові слова: страх, тривога, маніпуляція страхом, суспільна свідомість.

Abstract

The article is devoted to the study of the impact of fear on human social consciousness and as a significant manipulative factor.

Keywords: fear, anxiety, fear manipulation, public consciousness.

Вступ

У кібернетичну еру особистість усе більше й більше піддана маніпуляції. Робота, споживання, дозвілля людини маніпулюються за допомогою реклами й ідеологій. Людина втрачає свою активну, відповідальну роль у соціальному процесі; стає повністю "відрегульованою" і навчається тому, що будь-яка поведінка, дія, думка або почуття, що не укладається в загальний план, створює їй великі незручності [1].

Основна частина

Психологічна маніпуляція – вид психологічного впливу, що використовується для досягнення однобічного виграву за допомогою прихованого спонукання партнера по спілкуванню до здійснення визначених дій, передбачає певний рівень вправності й майстерності при його проведенні [2]. Також існує думка, що маніпуляція це: "вид психологічного впливу, майстерне виконання якого веде до прихованого збудження у людини намірів, що не збігаються з її актуально існуючими бажаннями" [3, с. 59]. Цілком зрозуміло, маніпуляція може передбачати як спонукання до дії, так і утримання від дії, адже мета маніпулювання акцентована саме на досягненні однобічного виграву, незалежно від того, що його уможливує. Сутність поняття маніпуляція суспільно-масовою свідомістю можна визначити, на нашу думку, таким чином: це один зі способів панування й придушення волі людей шляхом духовного впливу на них через програмування їхньої поведінки. Цей вплив спрямований на психічні структури людини, здійснюється потай і ставить своїм завданням зміну думок, спонукань і цілей людей у потрібному певній групі людей напрямі. "Сучасний словник соціології" визначає маніпуляцію як "вид застосування влади, при якому той, хто нею володіє, впливає на поведінку інших, не розкриваючи характер поведінки, що він від них очікує" [4].

Основні найпростіші принципи психологічного впливу на людину виділив Р. Чалдіні у книзі "Психологія впливу". Це такі принципи: взаємний обмін, зобов'язання та послідовність, соціальний доказ, прихильність, авторитет, дефіцит [5]. Саме на цих принципах будується будь-яка маніпулятивна техніка, як поведінкова, так і вербальна.

Методів маніпуляції свідомістю, що використовуються у засобах масової інформації, досить багато, але найчастіше виділяються такі:

- навіювання;
- перенос приватного факту у сферу суспільного;
- використання слухів, домислів, тлумачень у неясній політичній або соціальній ситуації;
- метод залякування;
- замовчування одних фактів і випинання інших;
- метод фрагментації;
- багаторазові повтори, або "метод Геббельса";
- створення псевдоподій, містифікація [4].

Страх – це внутрішній стан, зумовлений загрозами реальними або такими, що передбачаються. У політиці під страхом розуміється неприємне емоційне переживання через певні політико-

комунікативні процеси, коли людина усвідомлює, що їй загрожує небезпека. Щодо тривоги, то вона є станом переживання невизначеної загрози, що виникає внаслідок тривалого накопичення негативної, зокрема, політичної інформації [2].

Страхи вивчали психологи, філософи, соціологи, політологи та інші науковці. В рамках психології цією проблемою займалися як зарубіжні так і вітчизняні вчені, і так сформувалися різноманітні підходи до поняття страху. Страх визначають як емоцію, що виникає в ситуаціях загрози біологічному або соціальному існуванню індивіда і направлену на джерело дійсної або уявної небезпек [3]. Все це може супроводжуватися різноманітними вегетативними розладами, а також може бути по різному виражено - від невизначеного відчуття невпевненості, небезпеки до жаху. Також страх є однією з основних і природжених форм реакції душі: міняються предмети страху, міняється вираз страху, і його вплив на внутрішній світ особи, а особливо на її поведінку [6].

Висновки

Політико-психологічні прийоми комунікації значно впливають на сучасну людину. Інформаційні комунікації пов'язані з досягненням деяких цілей індивідами або соціальними групами. Політичні партії звертаються до технік кризового керування інформацією, де всі засоби гарні. Одним із психологічних станів, який впливає та змінює кожного з учасників політичної комунікації є страх (тривога) [7]. Маніпулювання свідомістю та поведінкою громадян відбувається, здебільшого, за рахунок внутрішніх переживань та страхів людства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Паніна Н. В. Українське суспільство: соціологічний моніторинг – К.: ТОВ "Видавництво Софія", 2005. 160 с.
2. Психологічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://testme.org.ua/glossary/detail/482>
3. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. Москва, 1997. 344 с.
4. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием [Електронний ресурс] – М.: Алгоритм, 2004. С. 528. – Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/Манипуляция_общественным_мнением
5. Чалдини Р. Психология влияния – СПб. : Питер, 2002. 288 с.
6. Полохало В. І. Маніпулювання свідомістю українців в контексті глобалізації [Електронний ресурс]– Режим доступу : http://www.politdumka.kiev.ua/index.php?ID=76&by_id=1&show_news=1#
7. Українське суспільство 19922006. Соціологічний моніторинг / за ред. д. е. н. В. Ворони, д. соц. н. М. Шульги. – К. : Ін-т соціології НАН України, 2006. 578 с.

Оникієнко Сергій Миколайович – студент кафедри теплоенергетика, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: onikienkos@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

OnykienkoSergiy – student of the Department of student of the Department of Heat Power Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: : onikienkos@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valerii** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com